

Els kurds, **carn** de canó de la guerra

Assemblea de kurds a Suleymaniye, al nord de l'Iraq. Tot i tenir una certa autonomia, el poble kurd també ha patit en diverses formes la repressió del president iraquí, Saddam Hussein.

A mesura que l'atac dels EUA a l'Iraq s'acosta, el malestar creix entre els kurds, cridats a ser el braç armat dels nord-americans a l'interior del país. Les promeses d'un canvi de règim semblen oblidades a Washington.

Totes les mirades dels mitjans de comunicació estan pendents dels moviments de tropes nord-americanes o turques al nord de l'Iraq que puguin indicar l'inici de les operacions contra el règim de Bagdad. Des del moment en què George W. Bush va amenaçar Saddam Hussein amb una nova intervenció aliada a l'Iraq, després dels atemptats de l'11 de setembre, la població kurda mai no havia vist tants periodistes del món sencer interessant-se per aquesta regió d'uns 40.000 km² que escapa al control del Govern iraquí.

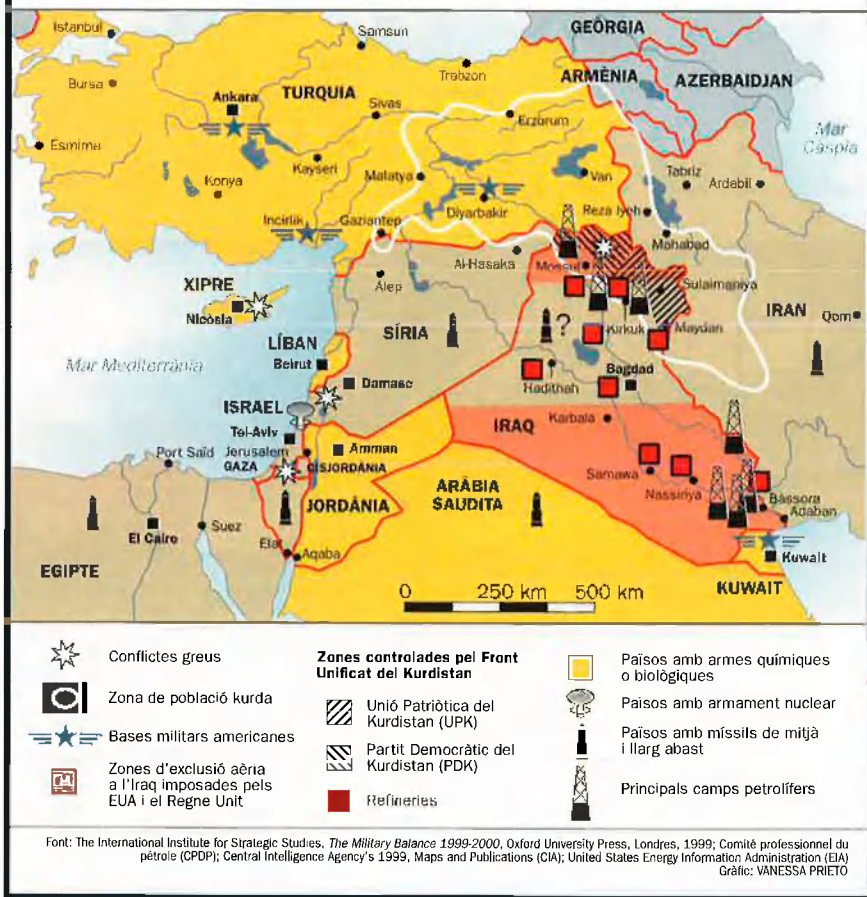
I és que malgrat que els EUA encara no han aconseguit convèncer els membres del Consell de Seguretat de la conveniència d'atacar l'Iraq, fa mesos que els preparatius de la guerra han començat a la regió autònoma kurda. Els *peshmerga* (o combatents kurds) han estat entrenats

intensivament per especialistes nord-americans. Segons el diari *The Washington Post*, els primers equips de les Forces d'Operacions Especials (SOF) americanes ja han començat a actuar al nord de l'Iraq, informació que no ha estat desmentida per la Casa Blanca. Al sud, els preparatius també s'han posat en marxa. Kuwait ha decretat zona prohibida un 60% del seu territori fronterer amb l'Iraq, on es troben desplegats entre 40.000 i 50.000 soldats nord-americans.

De fet, els Estats Units mai no han amagat la voluntat de repetir l'experiència afganesa a l'Iraq amb la reedició d'una "Aliança del Nord" dins de la qual els kurds, única força militar d'oposició a Saddam present a l'interior del país, tindrien un paper determinant.

Segons els plans de Washington, els kurds es veurien reforçats per milers de

Una regió sota tensió

soldats americans que arribarien a l'Iraq via Turquia. La voluntat pública de l'administració Bush d'enderrocar el règim de Saddam Hussein ha situat, tanmateix, els dirigents kurds en una posició força delicada, perquè tot i la seva autonomia, aquests mantenen fortes dependències.

Paradoxalment, els kurds continuen mantenint relacions "tècniques" amb Bagdad. Així, la regió kurda depèn completament del subministrament de gasolina i gasoil proveït per Bagdad, i parcialment pel que fa a l'electricitat. En més d'una ocasió, Saddam ha tallat el corrent a les ciutats del nord de l'Iraq com a advertiment sobre les conseqüències d'una participació dels kurds en els plans nord-americans. A més, tot i que l'exèrcit iraquí va quedar força debilitat després de la guerra del Golf del 1991, les forces de Saddam Hussein continuen estant més ben preparades que les milícies kurdes. Tant els Estats Units com els seus aliats a la zona han

evitat durant aquests anys de vendre armes pesants, com les bateries antimíssils i antiaèries, als kurds, amb la qual cosa es reforça la dependència de la regió kurda respecte als "aliats" exteriors.

A més, la protecció internacional de què gaudeix el nord de l'Iraq des del 1991 depèn de la presència dels avions nord-americans i britànics a la regió. Els vols de reconeixement sobre el paral·lel 36 es realitzen des de Turquia, país que ha de ratificar cada sis mesos la seva disposició a acceptar la presència de les forces nord-americanes al seu territori. Contrari a tota autonomia kurda, el Govern turc amenaça periòdicament l'administració d'Arbil (capital del Kurdistan iraquí) de retirar-los la protecció aèria per tal d'obtenir certes concessions dels kurds, i sobretot per evitar la formació d'un estat kurd.

Fent equilibris. En aquest context, els dos líders kurds, Massud Barzani, del PDK (Partit Democràtic del Kurdis-

tan), i Jalal Talabani, de la UPK (Unió Patriòtica del Kurdistan), han de mantenir un doble llenguatge movent-se en una ambigüitat incòmoda. Tot i desitjar la fi del règim de Saddam Hussein, els dos líders del Kurdistan autònom es veuen obligats a negar qualsevol implicació en l'estratègia nord-americana mentre Bush no es decideixi a actuar. En una entrevista concedida a l'agència Gulf News, Jalal Talabani afirmava a principi de febrer que els kurds no atacarien l'exèrcit iraquí.

Així, el paper de les milícies kurdes es limitaria a defensar el seu territori: "Si ataquem Kirkuk provocariem una reacció de Turquia. Si ataquem Mossul, i hi ha enfrontaments, això despertaria l'animositat entre kurds i àrabs." Per afegir: "No necessitem enviar les forces de la UPK a Bagdad. Els habitants de la capital, ja siguin kurds, àrabs, turcmans o xiïtes, es revoltaran contra el règim." Qüestionat sobre la utilització de la regió kurda com a base nord-americana per atacar Bagdad, Talabani responia senzillament: "No podem impedir a ningú l'entrada a la nostra àrea, som massa dèbils."

Darrere l'extrema prudència del PDK i de la UPK, però, hi ha tota una llista de reivindicacions posades sobre la taula preveient l'era post-Saddam. Barzani i Talabani es van posar d'acord per presentar a la resta de grups de l'oposició iraquiana (comunistes, nacionalistes àrabs, monàrquics i xiïtes) el projecte d'una nova constitució per al país. Segons la proposta, l'Iraq passaria a dir-se República Unida de l'Iraq i seria formada per dues entitats, una d'àrab i una altra de kurda. La proposta preveu la participació kurda en el Govern central per evitar els errors passats. Tradicionalment, els kurds s'havien acontentat amb l'obtenció d'un govern autònom sense implicar-se en la política iraquiana. Una opció que s'ha revelat contraproductiva per als kurds, ja que aquests no han disposat fins ara d'una veu pròpia a Bagdad per defensar els interessos del nord de l'Iraq. Amb la proposta conjunta dels líders kurds queda, doncs, refermada l'opció federalista, mentre que la independència del Kurdistan queda guardada al calaix dels somnis. En pa-

Llums i ombres al Kurdistan autònom

Actualment, dues administracions kurdes controlen la meitat dels 72.000 km² del Kurdistan de l'Iraq. Després de la guerra del Golf del 1991, els kurds iraquians van prendre el control de la regió i van organitzar unes eleccions legislatives que van permetre la creació del Parlament d'Arbil. Aquesta cambra era composta pels dos partits majoritaris, PDK i UPK, i algunes formacions minoritàries. Un any més tard, una guerra fratricida va esclatar sobretot a causa del repartiment desigual dels beneficis obtinguts a la frontera turcoiraquiana gràcies al trànsit de camions amb petroli. La UPK va decidir abandonar el Parlament d'Arbil i crear el propi govern regional a Silemani. Al setembre del 1998, els dos partits van signar els acords de pau de Washington gràcies als esforços diplomàtics de l'administració Clinton. Des de llavors, una frontera invisible divideix en dues parts la regió kurda d'uns 3,7 milions d'habitants segons un principi de no-agressió. Mentrestant, l'altra meitat del Kurdistan iraquí continua sota el control de Saddam Hussein, el qual ha reforçat la seva política de neteja ètnica a les àrees kurdes de Kirkuk, Khanaqin i Makhmur.

A la zona d'ombres també cal destacar les activitats del grup islamista radical Ansar al-Islam ("La victòria de l'Islam") a la regió controlada teòricament per la UPK. Aquest grup, dirigit pel mul-lah Krekar, ha estat protagonista d'alguns atacs contra les forces de la UPK i d'alguns atemptats terroristes a ciutats com Silemani. L'organització, formada sobretot per milicians àrabs, acusa els dos grans partits kurds de ser "laics i proamericans", i el seu líder ha declarat des de Noruega la guerra santa contra tots els partits kurds no islamistes.

Però l'experiència kurda al nord del paral·lel 36 també ha donat fruits en una regió, l'Orient Pròxim, on els exemples de democràcia i respecte dels drets humans són més aviat inexistent.

En aplicació de la resolució 986 de les Nacions Unides del 1995, més coneguda sota el nom de Petroli per Aliments, el 13% dels beneficis petrolers del règim de Bagdad van a parar

a les caixes kurdes. Amb aquests ingressos, les autoritats del Kurdistan autònom han pogut reconstruir i desenvolupar les infraestructures d'una regió castigada per la repressió de l'exèrcit iraquí, sobretot durant els anys vuitanta. Els governs d'Arbil i Silemani han creat serveis per a la població que han donat feina a uns 250.000 funcionaris (civils i militars), mentre que un 70% dels pobles arrasats per Saddam Hussein han estat reconstruïts. Pel que fa a l'educació, els progressos també són importants. Gairebé tots els pobles disposen d'escoles i l'ensenyament primari i secundari és dispensat en llengua kurda. Tres universitats han estat obertes a les ciutats de Dihok, Arbil i Silemani.

Les minories àrab, turcmana i assíria gaudeixen d'escoles públiques on s'ensenyen les llengües respectives. Al mateix temps, cada minoria posseeix revistes, cadenes de ràdio i televisió, així com centres culturals. L'accés a la informació plural és facilitat per la proliferació d'antenes parabòliques i el desenvolupament de les connexions a Internet i els telèfons mòbils lligats a la xarxa internacional. Políticament, els ajuntaments han estat escollits per primera vegada en la història de l'Iraq per sufragi universal. La vida associativa i sindical s'ha desenvolupat força tot i que les associacions continuen mantenint lligams amb els partits polítics. Les presons s'han modernitzat i s'han creat centres de reeducació per als delinqüents, on la Creu Roja té lliure accés. Les antigues casernes militars iraquianes han estat transformades en parcs i jardins públics, mentre que les milícies kurdes s'han establert als afores de les ciutats.

En definitiva, l'autonomia kurda ha permès l'emergència d'una societat civil que havia estat gairebé destruïda per la dictadura del partit Baas i la guerra. Tot i les llacunes existents, els kurds de la regió autònoma han aconseguit molt més en onze anys del que havien tingut mai des de llur integració forçada a l'Iraq al 1925. Ara, els plans dels EUA poden avortar el principi d'una primavera kurda. **J. T.**

raules del mateix Talabani, "som revolucionaris, però revolucionaris realistes, hem de lluitar per objectius possibles".

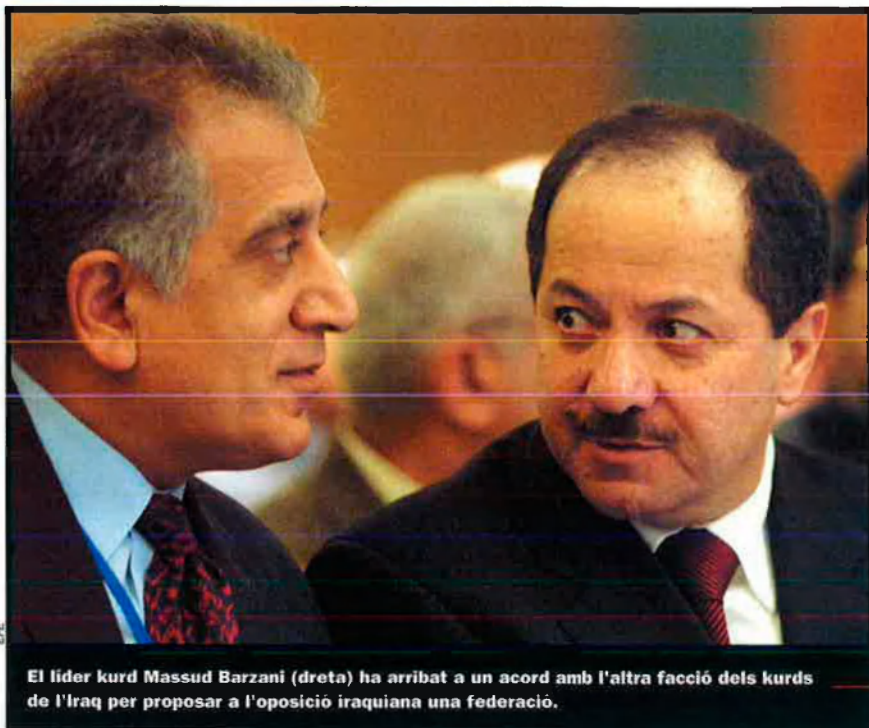
Entre aquests, hi ha el de portar davant d'un tribunal els màxims responsables de la dictadura del partit Baas. A l'Iraq tothom és conscient que en cas d'esfondrament del règim, les venjances entre clans opositors i partidaris de Saddam seran inevitables, tal com ja va passar al 1991. Els dirigents kurds desitgen, però, que la transició cap a un nou règim es faci de manera pacífica. Això sí, Abdul-lah Razzaq Mirza, ministre del govern a la regió controlada per la UPK, espera que Saddam Hussein i els seus col·laboradors més pròxims siguin jutjats per crims con-

tra la humanitat. Els kurds no poden oblidar l'operació Anfal del règim de Bagdad contra la població civil durant els anys vuitanta amb el resultat d'uns 180.000 morts i desapareguts al nord de l'Iraq. El capítol més conegut de l'operació Anfal va ser el bombardeig amb armes químiques de la ciutat kurda de Halabja.

Mirza ha elaborat dues llistes. La llista A inclou una desena de noms de líders iraquians directament lligats a Saddam Hussein: els seus fills i mig germans i alts dirigents de la cúpula militar. La llista B inclou vint noms. Tanmateix, el ministre de la UPK reconeix que no es podran jutjar tots els responsables del rè-

gim. L'amnistia generalitzada, excepte en els casos d'implicació en crims contra la humanitat, sembla l'opció més realista. D'altra banda, Mirza reconeix que davant l'imminent atac nord-americà aquest tipus d'iniciatives podria afavorir les desercions en massa dels oficials iraquians i facilitar, així, la tasca dels EUA.

Kirkuk, la "desitjada". El projecte del PDK i la UPK més contestat pels mateixos EUA és, però, la recuperació de la regió petrolera al voltant de Kirkuk. Situada a la zona kurda sota el control de Saddam Hussein, el règim iraquí hi ha practicat una política sistemàtica d'arabització amb l'expulsió de milers de

El líder kurd Massud Barzani (dreta) ha arribat a un acord amb l'altra facció dels kurds de l'Iraq per proposar a l'oposició iraquiana una federació.

kurds, assiris i turcmans, els quals s'han refugiat a l'àrea autònoma. Les seves terres i cases han estat atorgades a famílies àrabs provinents del sud de l'Iraq o fins i tot a refugiats palestins, acollits interessadament pel règim de Bagdad.

Kirkuk havia de ser la capital de la regió kurda des de les negociacions mantingudes entre els nacionalistes kurds i Saddam Hussein, a principi dels anys setanta. Però dels seus pous de petroli s'extrau el 70% de l'or negre iraquiana. Carregada d'un fort component sentimental per als més de 100.000 deportats i d'un clar interès econòmic per a la regió autònoma, Kirkuk és per als kurds el mateix que Jerusalem per als palestins. Però, com en el conflicte araboisraelià, caldrà trobar una solució de compromís entre les reivindicacions dels partits kurds, la minoria turcmans i els Estats Units.

El Front Turcman de l'Iraq (ITC), que reagrupa quatre partits, és de fet el braç armat de Turquia a la regió de Kirkuk. El seu líder, Sanan Ahmet Aga, ha afirmat en diverses ocasions que en cas de conflicte bèl·lic "és normal que els soldats turcs vinguin aquí". Aga també ha amenaçat els kurds recordant que "si alguna milícia intenta prendre el control de Kirkuk o Mossul, esclatarà una guer-

ra civil". Massud Barzani, al seu torn, ha replicat a les pàgines del diari *Birayati* que el Kurdistan es convertiria en la "tomba de les tropes turques" en cas d'invasió. El primer ministre turc, Abdullah Gül, per la seva part, ha reafirmat que les forces turques entraran fins a Kirkuk per protegir els "germans turcmans".

Davant d'un possible conflicte civil al nord de l'Iraq, per als analistes nord-americans la millor solució seria allunyar els combatents kurds d'aquestes dues ciutats d'alt interès econòmic. La qüestió és saber qui dirigirà les tropes d'ocupació a Kirkuk i Mossul, els turcs o els nord-americans. De moment, els kurds ja han estat exclosos de les negociacions secretes entre Washington i Ankara.

La decepció kurda. Mentre turcs i nord-americans posen un preu a llur aliança per envair el Kurdistan iraquiana, el record de la fi de la guerra del 1991 es va fent cada cop més present a la ment dels dirigents kurds. En aquella ocasió, els EUA abandonaren l'oposició kurda després d'haver-la encoratjat a revoltar-se contra Saddam. El pànic davant de la possible venjança de Bagdad va provocar la fugida de dos mi-

lions de kurds repartits entre les fronteres de Turquia i l'Iran. Milers de refugiats van morir de fam i fred a les muntanyes del Kurdistan abans que la comunitat internacional no reaccionés.

Les informacions filtrades per la premsa nord-americana aquestes darreres setmanes han suscitat una altra vegada la decepció entre els kurds. Els líders del PDK i la UPK veuen cada dia més clar que Washington ja no té com a prioritat el canvi de règim a Bagdad. Segons algunes fonts kurdes, la pressió de Turquia i de l'Àràbia Saudita sobre els EUA ha estat determinant per fer oblidar les promeses de democratització del país després de la caiguda de Saddam. Turquia i l'Àràbia Saudita temen l'entrada en força dels xiïtes (60% de la població iraquiana) al nou govern de Bagdad, on actualment dominen el àrabs sunnites. Un règim d'orientació xiïta i amic de l'Iran podria comportar canvis radicals en el joc d'equilibris del l'Orient Pròxim.

A més, sembla que Turquia ha aconseguit *in extremis* la promesa dels EUA d'avortar l'establiment d'un sistema federal a l'Iraq que pogués consolidar l'autonomia kurda a aquest país. Segons els plans dels dos aliats, després de la caiguda de Saddam Hussein, un govern militar provisional i teledirigit per Washington prendrà el poder a Bagdad. Les concessions fetes per la Casa Blanca signifiquen al mateix temps la marginació de l'oposició iraquiana en els projectes nord-americans.

Els canvis d'última hora han portat el PDK i la UPK a convocar una reunió urgent del CNI (Congrés Nacional Iraquiana) a Arbil per mirar d'unir els diferents grups de l'oposició i de proposar una alternativa creïble als plans de Washington i Ankara.

De moment, però, dos grups ja han anunciat que boicotejaran la trobada d'Arbil. Si la reunió del CNI, diferida en quatre ocasions, fracassa, els kurds presos entre Bagdad, Washington i Ankara hauran d'acceptar fatalment el destí que els guarda dotze anys després un altre membre de la família Bush.

Jordi Tejel